

Prevelika strpnost do prevarantskega računovodskega poročanja

Andreja Bajuk Mušič, pooblaščen revizorka

Prevare v računovodskih izkazih so ob razkritju vedno eden izmed večjih škandalov, ki polnijo časopise in zaposlujejo poslovodstvo.

V tujini so v tej smeri sprejeli dokument Sarbanes-Oxley z namenom vzpostavitve preventive in kurative v povezavi s prevarantskim računovodskim poročanjem, Slovenija pa stopica na mestu. Zdi se, da so v deželi na sončni strani Alp pravila zato, da jih zaobidemo. V tujini poslovodstvo, ki je zagrešilo računovodske prevare, čas preživlja za rešetkami, pri nas pa se vsi akterji še vedno prosto sprehajajo. Česa torej ne znamo, ne zmoremo ali morda preprosto nočemo storiti?

Od leta 2004, ko je zakon o gospodarskih družbah uvedel termin posebnih in izrednih revizij, so se zadnje zasedale v srcih članov nadzornih svetov kot orodje, s katerim je razmeroma preprosto obesiti krivdo na ramena uprave, jo odstaviti ali sprožiti tožbe v povezavi z odškodninsko odgovornostjo, ki ne dobijo sodnega epiloga. Slovenija je do prevarantskega računovodskega poročanja veliko bolj strpna kot tujina in deluje po načelu, »saj so vsi tako delali, zakaj ne bi še mi«.

Kaj je računovodska oziroma finančna prevara

Pri računovodskih prevarah gre največkrat za posle, ki vplivajo na kapital in premoženje lastnikov. V strokovni literaturi je mogoče zaslediti številne definicije finančne prevare, vse pa imajo skupni imenovalec: namerno napačno prikazovanje računovodskih izkazov. Oblike prevar so različne, segajo pa od neustrezno vzpostavljenega sistema notranjega nadzora, namerno

napačnega prikazovanja postavk v računovodskih izkazih do agresivnega tolmačenja računovodskih standardov.

Neustrezen notranji nadzor

Ustavimo se pri prvi točki – vzpostavitvi notranjega kontrolnega sistema in njegovega izvajanja. Notranja sestava organizacije mora biti vzpostavljena tako, da ima podjetje dogovorjene strategije in politike upravljanja tveganj in jih ureničuje. Odgovornost za vzpostavitev in uvedbo je na plečih poslovodstva. Zdi se, da smo v Sloveniji strpni do arogance uprav v smislu neustrezne vzpostavitve sistema notranjega nadzora kot primera slabe prakse, a brez večjih posledic z vidika odgovornosti.

Nekaj povsem normalnega je, da denimo sin predsednika uprave prek svojega podjetja opravlja več kot polovico vseh poslov s podjetjem, kjer je oče predsednik uprave, navzkrižja interesov pa seveda ni, saj je pogodbo o sodelovanju podpisal drugi član uprave, notranji postopki izbire dobavitelja pa ne obstajajo, če pa že obstajajo, niso izpeljani. Krivda uprave, zloraba položaja? Po mnenju Slovenije: ne.

Neustrezna razkritja v letnih poročilih

Drugo področje je področje neustreznih razkritij v letnih poročilih. Ob pregledu letnih poročil je vse preveč čutiti, da se v ospredje namesto informacijske vrednosti pojasnil postavlja zgolj izpolnitev zahteve po razkritju, sporočilna vrednost je drugotnega pomena.

Vzemimo primer letnih poročil podjetij v letu pred razglasitvijo postopkov prisilne poravnave ali stečajev: pomanjkljiva razkritja o

tveganjih, ki jim je podjetje izpostavljeno z vidika posojilnega in likvidnostnega tveganja, neustrezna razkritja oziroma namensko zavajajoča razkritja v povezavi z danimi poroštvi, zastavami in podobno. Bi poslovali s podjetjem brez predplačila, če bi to razkrilo, da ima težave pri poravnavanju tekočih obveznosti, ki ima celotno aktivo dano v zastavo in povrh vsega še solidarno jamči za poplačila obveznosti hčerinske družbe, ki je v prisilni poravnavi? Verjetno bi dvakrat premislili.

Agresivno interpretiranje računovodskih politik

Tretje področje je agresivno interpretiranje računovodskih politik. Pod tem razumemo namero poslovodstva, da obide splošno veljavna načela računovodenja in z iskanjem pomanjkljivosti v računovodskih standardih priroji prikazovanje v računovodskih izkazih z namenom doseganja zelenega učinka.

Premalo je poudarka na vsebini pred obliko

Dejstvo je, da so standardi računovodenja, kot veljajo v Sloveniji oziroma Evropski uniji, bolj zasnovani v smeri, da se zagotavlja skladnost z njimi, manj poudarka pa je na presoji vsebine posla pred obliko. Tako je mogoče s strukturiranjem transakcij na več manjših, med seboj nepovezanih delov posel zapeljati tako, da se prikrije pravi namen transakcije, računovodsko pa se transakcija prikaže tako, da je izkazan učinek v računovodskih izkazih všečen poslovodstvu in seveda bralcem.

Precej napak in prevar pri združitvah

Eno izmed področij agre-

sivnega interpretiranja računovodskih politik je področje poslovnih združenj. Del napak, ki se pojavljajo v praksi, temelji na neznanju in nerazumevanju zahtev standarda, ki se nanaša na računovodenje poslovnih združenj, večji del pa obsega namerne napake in/ali prevare z namenom doseganja zelenih davčnih učinkov, prikazovanja finančnega položaja drugačnega od dejanskega in podobno.

Ugotovitve iz prakse segajo od neustrezne ugotovitve dobrega imena v primeru poslovnih združenj pod skupnim upravljanjem in s tem pridobitve davčnega ščita do strukturiranja poslovnih transakcij poslovnih združenj tako, da se prikrije pravi namen nakupa (transakcije poslovne združitve strukturirane ločeno na nakup osnovnih sredstev podjetja, prenosa zaposlenih, zalog, kupcev namesto prenosa dejavnosti, vse skupaj z namenom doseganja določenega davčnega in/ali računovodskega učinka) in podobno.

Druge prevare v računovodskih izkazih

Z omenjenimi transakcijami se seznam ne končuje, ampak šele dobro začenja. Preprodaje delnic in deležev med prijateljskimi družbami z namenom umetnega povečevanja dobička, zagotavljanje poroštev prijateljskim družbam, ki niso razkrita v letnih poročilih, neustrezno razkrivanje tveganj, ki jim je družba izpostavljena, še posebej izpostavljenost likvidnostnemu tveganju v povezavi z zagotavljanjem denarnih sredstev za poplačilo posojil in obveznosti do dobaviteljev, neustrezno razkritje neizpolnjevanja finančnih zavez in neustre-

zni prikaz kratkoročnega in dolgoročnega dela posojila v bilancah družb, preprodaje osnovnih sredstev med prijateljskimi družbami z namenom napihovanja prihodkov in podobno so na seznamu prevar. ●

F SKRIVANJE ZA ČRKAMI

Bomo znali ločiti drevo od gozda?

► Ali se bomo iz zdajšnjega položaja kaj naučili? Bomo znali v prihodnje kot revizorji, uprava, nadzorniki pogledati pod prste posameznikom, ki so zaznali priložnost in imajo hkrati moč, da zagrešijo prevare? Bomo znali vzpostaviti tak sistem notranjega nadzora, ki bi preventivno preprečeval namerne napake in prevare oziroma ali bomo znali izkoristiti možnosti, ki nam jih daje zakonodaja, da s kurativo, kot sta revizija računovodskih izkazov in notranja revizij, pravočasno odkrijemo luknje v sistemu in ukrepamo. Bistvo je, da se ne skrivamo za črkami standardov in zakonov, temveč pragmatično gledamo na vsebino transakcije in jo kot tako evidentiramo v računovodskih izkazih in razkrijemo. Šele tako nam tri smreke ne bodo zastrle pogleda na prelep bukov gozd.